

Magyar–német (TKA–DAAD) kutatócsere projekt

Záró beszámoló

TEMPUS KÖZALAPÍTVÁNY

Projekt azonosító: 00104912020
2020 JAN 15.

Értékelési dátum: 2020 JAN 15.
Iktatószám: DAAD - 00072-014/2019
Mellékletek száma: _____

A projekt adatai:

Nyilvántartási szám: 275119

Projektcím: Hibrid városfejlődés, átalakulási folyamatok és a liminalitás terei Budapesten

– A városi átalakulás evolucionista megközelítése egy posztszocialista fővárosban

Magyar projektvezető neve: Dr. habil Izsák Éva

Magyar intézmény neve: Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Német projektvezető neve: Prof. Dr. Sebastian Kinder

Német intézmény neve: Eberhard Karls Universität, Tübingen

Támogatási időszak: 2018–2019

A. A projektidőszakban elvégzett munka összefoglalása (max. 2 oldal)

Legfontosabb szakmai eredményként egyrészt a kutatás elméleti háttérének kidolgozása, a nemzetközi és magyar szakirodalmak gyűjtése és másodelemzése tekinthető. Sikerült a kutatás főbb témáit (gazdasági, társadalmi, urbanisztikai, településmorfológiai, vizualitás terén érzékelhető változások) meghatározni. Ezek kidolgozása zajlik, 2020 első negyedében fejeződik be számításaink szerint.

Kiemelendők a résztvevőket tekintve alapvetően átalakult német kutatócsoport magyarországi és az úgyszint megváltozott magyar csapat németországi látogatásai. Ezek alkalmával a tagok szakmailag megismerték egymás kompetenciáit, kialakították a közös feladatok menetét. Számos személyes találkozót szerveztünk, tapasztalatcserék zajlottak, budapesti, tübingeni és berlini szocioséták megvalósultak meg.

Az első évben elvégzett munka nagyban hozzájárult a projekt fiatal kutatói (Csébi Márk, Dobai Attila, Halász Levente) szakmai fejlődéséhez. Megtapasztalhatták, milyen egy nemzetközi projekt koncepcióját kidolgozni, miként lehetséges reális határidőkkel kialakítani egy kutatói együttműködés munkatervét. Szakmai előmenetelüket támogatja a németekkel való együttműködés, együtt gondolkodás: Kritikai szemlélet, rigorózus érvelési stílust, az egyéni ötleteken alapuló közös véleményalkotást sajátíthatták el. Emellett az angol és német nyelv magas szintű (kényszerű) használata miatt idegen nyelvi kompetenciájuk is nagyban fejlődött. Halász Levente 2019-ben sikeresen megvédte doktori disszertációját, amelyekben alkalmazts – többek között – a kutatásban használt módszertant és integrálhata a nemzetközi szakirodalmak releváns információit.

A projekt első évének problémái között először érdemes megemlíteni, hogy statisztikai adatbázisok szinte csak magyar nyelven állnak rendelkezésre, így a német csapat tagjai az „adathalászatban” kisebb részt voltak kénytelenek vállalni. Másodszor a kutatócsapat tagjai közül ketten közgazdászok, így a földrajz területén felsőfokú tanulmányokat csak parciálisan végeztek. Ennek következtében a témák felosztásánál szükséges volt meghatározni, ki lesz felelős a területi szempont folyamatos figyelemmel kíséréseért, ez ugyanis a projekt elengedhetetlen követelménye. A német kollégák gyakran találkoztak angol vagy német nyelvű szakirodalmak hiányával, amelyek Budapesttel foglalkoznak. Emellett azonban számos, a kelet- és közép-európai régióban található, Budapesthez hasonló történelmi városok elemzését, akár összehasonlító elemzését olvasták. Ezen új tudományos információk értékes alapot jelentenek a jövőre elkészülő budapesti átalakulási folyamatok leírásának térségi kontextusba helyezéséhez, sőt az esetleges külföldi példák rövid bemutatása emeli a tanulmánykötet színvonalát és a külföldi olvasók számára is érthetőbbé, „személyesebbé” teszik az olvasottakat. A német kutatócsoport viszont felbomlott, így az előzőekben sorolt problémák érvényüket veszítették, átstrukturálódtak.

Részben vagy egészben a német-magyar kutatási együttműködés eredményeként született publikációk:

Baji P. – Berki M. – Izsák É. (2018): Transformation processes of the city center of Budapest: from historical development to the new economy. *Space and Economy: Brazilian Journal of Economic Geography* 7(13), pp. 1–24.

Berki M. – Halász L. (2019): Budapesttől Berlinig: Interdiszciplináris kalandozások. ELTE FFI, Budapest, 291 p.

Csébi M. – Izsák É. (2018): Migrációs attitűdvizsgálat a budapesti városi térben. *Kultúra és Közösség* pp. 71–76.

Halász L. (2019). Városfejlődési pályák és válságkezelési alternatívák: Miskolc, Ózd és Kazincbarcika rendszerváltozás utáni társadalmi, gazdasági és térszerkezeti átalakulása. Doktori értekezés. 270 p.

Izsák É. (2019): Urban „Space Twists” – New Challenges of Urban Geography. In: Letenyei, L. – Dobák, J. (Eds.) *Mental mapping: The Science of Orientation*. Schenk Verlag, Passau, Németország, pp. 217–222.

B. A közös projekt eredményei (max. 2 oldal)

2018. márciusában a német kutatócsoport tagjai az első budapesti szakmai látogatáson vettek részt. 2018. március 18-án a kutatás által kiválasztott és egyéb városföldrajzi értelemben különleges és egyedi vizsgálati mintaterületet járta be a német és magyar kutatók: Kálvin tér, Palotaváros, Orczy- és Corvin-negyed, Auróra, Népszínház utca, Pesti Soho romkocsmáia, Gozsdu udvar, Király utva, Erzsébet tér. Az ELTE kutatócsoportja március 19-én előadásokat szervezett számukra, ahol a Budapesten történt főbb társadalmi, gazdasági, térszerkezeti változásokat mutatták be 45 perces eladások keretében.

Az előadások után kerekasztal-megbeszélés során az I. empirikus fázis lépéseit, feladatmegosztását tárgyalták meg a tagok. 2018. március 21-én további budapesti mintaterületek meglátogatása történt: Kopaszi-gát, Millenniumi városközpont, Infopark, Várnegyed, Széll Kálmán tér.

2018. június 29-én a magyar csoport tagjai beszámoltak egymásnak a kutatási altémákkal kapcsolatos, általuk gyűjtött szakirodalmakról. Minderről annotált bibliográfiát készítettek.

2018. október 7 és 13. között a magyar kutatócsoport tagjai szakmai látogatáson vettek részt Tübingenben. Október 8-án a Tübingeni Egyetemen a német kutatásvezető, Sebastian Kinder a projekt elméleti fejezeteivel kapcsolatban tartott 90 perces előadást, amelyben a legfontosabb, témában íródott nemzetközi szakirodalmak elemzését követően összefoglalta a következő tartalmakat (a városi átalakulás evolucionista megközelítése, a liminalitás etnográfiai, majd városföldrajzi magyarázata, posztszocialista jelző alkalmazhatósága, városökológiai modellek, a hibrid városfejlődés és a városi átalakulás kapitalista és szocialista jellegzetességei.)

Ezt követően kerekasztal-beszélgetés során a kutatás tagjai megvitatták az elméleti fejezet súlypontjait és az evolucionista városfejlődés hangsúlyos elemzése mellett voksoltak.

Október 9-én és 10-én a kutatási altémák tagjai (=kutatói tandemek) megvitatták a kutatás eredményes megvalósítása érdekében elengedhetetlennek tartott résztémákat, kiválasztották azokat a budapesti mintaterületeket, amelyeket empirikusan segítségével elemeznének.

Október 11-én és 12-én a Tübingeni Egyetemen és annak kutatóintézeteivel, valamint a szakkönyvtárakkal ismerkedtek a magyar tagok, majd tematikus szakmai utazás keretében megismerkedtek a Baden-Württemberg déli részén lévő egykori és jelenlegi iparvárosokkal, meglátogattak egy 19. században épült textilipari komplexumot, ahol sikeres barnamezős fejlesztést hajtottak végre, végül a terület geológiai és természetföldrajzi jellegzetességeivel ismerkedtek meg.

November 25-30. között a német kutatók Budapesten tartózkodtak. A magyar csoporttagok közötti változás eredményeképpen Dobai Attila és Csébi Márk helyett – a Tempus engedélyét kérve és azt megkapva – S. Nagy Katalin és Lenner Tibor csatlakozott a kutatáshoz. Novemberben egyrészt ők mutatták be szakmai eredményeiket, valamint megbeszéltük, milyen feladatokat szükséges elvégezniük, másrészt a budapesti városközponti városrehabilitációit bemutató sétát szerveztünk a német kollégáknak.

2019-ben a német kutatócsoport feloszlott, kutatásvezetőjüktől sem előzetes, sem utólagos információt ezzel kapcsolatosan nem kaptunk. Hosszú ügyintézési körök, levelezések, átszervezések eredményeképp a berlini Humboldt Egyetem professzora, Bagoly-Simó Péterrel folytattuk a kutatást. Ezt szinte megoldhatatlan problémának tekintettük, amely alapjaiban veszélyeztette a projekt végrehajtását.

2019. október 12–17. között a német fővárosban a magyar kutatócsoport tagjai megbeszélést tartottak a jövőbeni feladatokról. Izsák Éva Marlies Schulz Professzorral folytatott tudományos disputát. A kutatócsoport tagjai Berlin urbanisztikai átalakulásával ismerkedtek.

C. Az együttműködés további szempontjai: (max. 3 oldal)

Legfőbb szakmai eredményként a tapasztalatcserék, városlátogatások, együtt dolgozás mellett a kutatási tervben ígért, a Springer VS kiadó gondozásában az „RaumFragen: Stadt-Region-Landschaft“ sorozatában „Hibrid városfejlődés és negyed évszázad átalakulási folyamatai Budapesten“ címmel cca. 250 oldalas angol nyelvű tanulmánykötet lesz, amely a német kutatócsoport felelőtlen magatartása okán késéssel, 2020 közepén, készül el.

Alábbi címmel íródnak könyvfejezetek, amelyek 2020 első negyedévében készülnek el:

Izsák Éva:

Társadalmi és gazdasági átalakulás Budapesten 1989 után

S. Nagy Katalin:

A mindennapi kultúrában látványosan bekövetkező változások Budapesten a szolgáltatás szintjén (áruház láncok, öltözködés, étkezés—éttermek stb.) a rendszerváltozás következtében.

Az utcaművészet megjelenése (graffitti, street art, köztéri szobrok).

A vizualitás (design) modernizálása és annak hiánya a városképben.

Lenner Tibor:

Településmorfológiai változások Budapesten a rendszerváltozás után

Halász Levente:

Budapest három évtizednyi urbanisztikai és építészeti átalakulásának főbb jellegzetességei

A kutatók saját témáikban nem csak a tanulmánykötet számára írnak fejezetet, hanem angol, német és magyar nyelven is céljuk megjelentetni tudományos eredményeiket. Magyar részről alábbi rangos folyóiratokban óhajtják az elkészült nagyjából egy ívnyi hosszúságú cikkeket megjelentetni: Tér és Társadalom, a Településföldrajzi

Tanulmányok, a Földrajzi Közlemények, a Szociológiai Szemle, az MTA KRTK kiadványai stb.

Biztosítékokat lenne szükséges integrálni a projektbe, amely megakadályozza/mérsékli annak valószínűségét, hogy a résztvevők rigorózus indokok hiányában kiléphessenek a projektből. Ennek akár jogi, akár operatív megvalósítása azonban kérdéses, jövőben megoldandó probléma.

Kelt: 2019. november 28.

Aláírás

